

Baroko – celek a detail

EVA BĚLINOVÁ

V předchozích měsících jste se prostřednictvím našich výukových lekcí pohybovali „za horizontem“. V seriálu jsme se pokusili vybrat tematicky a oborově různorodé náměty do hodin, které budou pestré i geograficky. Poslední díl si zaslouží věnovat odlehlému, o to však krásnějšímu a mystickému kraji Broumovska na hranicích s Polskem. Vydáváme se do Police nad Metují. Na každém kroku nás tudy provázejí Kryštof a Kilian Ignác Dientzenhoferové, budeme se věnovat barokní architektuře. Dějepis ale zdaleka není jediným oborem, k němuž lekce přispívá.

Přibližně dvouhodinová lekce pro závěrečné ročníky II. stupně proběhla v Knihovně města Police nad Metují a v místním pouze výjimečně přístupném benediktinském klášteře, který je samozřejmě zastíněn svým větším a výstavnějším broumovským druhem. Kdo teď přestává číst, protože nemá u ruky polický klášter, nezoufejte a v textu pokračujte. Lekce je přenositelná do jiného objektu, lze ji bez problémů adaptovat na jiný architektonický sloh. Jednoduchost na přípravu a variabilita byly důvody, proč jsme se rozhodli představit ji v tomto seriálu. Běžně početnou školní třídu prací provede paní knihovnice a dále paní učitelka, kterým se v tomto případě podařilo vyjednat zpřístupnění kláštera.

Lekce a práce v ní bude pro děti i pro vás příjemnější, pokud využijete různé pomůcky, které doporučujeme a ke stažení poskytujeme v plném popisu lekce na webu new.ctenarskekluby.cz/za-horizontem

Žák, díky práci v lekci, detailně poznává barokní památku ve svém městě, spolupracuje ve skupině (pěticí). V návaznosti na RVP/ŠVP: Žáci respektují, oceňují a chrání naše tradice, kulturní a historické dědictví (klíčové kompetence). K tématu „Kultura 17. a 18. století“ – žáci rozpoznají základní znaky baroka a uvedou příklady významných kulturních památek. Součástí výuky jsou také návštěvy těchto památek.

Jak zdůrazňuje spoluautorka lekce, paní učitelka místní základní školy a speciální pedagožka, Naděžda Dvořáková: „Důležitý pro nás byl i princip místně zakotveného učení, netradiční poznávání polického, tj. místního kláštera.“

Pomůcky a podmínky

Realizace dle tematického plánu (téma baroko, regionální památky):

- lístečky se slovy souvisejícími s tématem
- fotografie detailu v knihovně do skupiny
- tři fotografie z kláštera

- mobil na focení
- rámeček – barokní okno

Úvodní aktivita v knihovně (25 minut)

Evokace – vyprávění o baroku (15 minut) – třída se dělí na dvě skupiny – jedna skupina posluchači, druhá skupina vypravěči, kteří si vybírají z lístečků: baroko, klášter, půdorys, kniha, mnich, atribut, okno, zahrada, knihovna, historie, současnost, komiks, Police nad Metují, Broumov, Kilian Ignác Dientzenhofer, Kryštof Dientzenhofer, škola, mor, latina, poutní místa, alchymie, tajemný, neuvěřitelný, věřící, málomluvný a drzý. Každý vymyslí jednu větu obsahující vybrané slovo, pořadí vyprávění je dobrovolné. Žáky povzbudíme,

aby na sebe navazovali. Po ukončení vyprávění se můžou vyjádřit žáci ze skupiny posluchačů. Máme-li dost času a nápadů, skupiny si mohou vyměnit role, ale pro evokaci to není nutné.

Na hlavní aktivitu v klášteře – uvědomění si celku a detailu – se připravujeme ještě v knihovně – žáci jako jednotlivci dostanou fotografie různých detailů v knihovně (každý jeden), které mají za úkol najít a nálezkem potvrdit pošeptáním paní knihovnici. Jde o rychlou dynamickou aktivitu na 10 minut, která má žákům pomoci uvědomit si, čemu se budou věnovat později v klášteře v mnohem větším prostoru.

Hlavní aktivita v polickém klášteře (55 minut) – uvědomění

Celek a detail – 20 minut

Žáci se rozdělují na pětice, každá skupina dostane tři fotografie v pořadí od celku k detailu, žáci hledají skutečné místo (shodu fotografie a skutečnosti), kde byla fotografie pořízena. Skupina obdrží půdorys kláštera, který slouží k orientaci při hledání míst z fotografií (není nezbytné). Učitel skupina sdělí, kde místo našli (společně ověří správnost). Hledání míst podle fotografií vede k pečlivému prohlížení, zkoumání, a tím poznávání kláštera jako barokní památky. Žáci společně přemýšlejí o úhlech, které fotograf zvolil, struktuře materiálů, hledají v diskusi logické argumenty, kde co mohlo být vyfoceno.

K našemu překvapení se ukázalo, že lekce velmi silně podporuje přemýšlení žáků a vzájemné naslouchání v diskusi. Detaily byly vyfoceny tak, aby umožňovaly odpovědět různorodě, a bylo nezbytné domýšlet další indicie pro zvolení konečného místa vzniku fotografie.

Návazně žáci velmi organicky přešli ke kreativní činnosti – focení na své mobilní telefony (35 minut). Jde o aktivitu, kterou žáci denně téměř až bezmyšlenkovitě tráví svůj čas. Nyní si měli fotku velmi pečlivě promyslet, hledat vhodné detaily, zamýšlet se, v jakém světle jejich fotografie klášter představí.

„Focení detailů přes barokní okno (na rámečku z kartonu byla nalepena fotografie konkrétního barokního okna z polického kláštera) žáky zaujalo. Mohli využít svých dovedností v práci s mobilním telefonem, ale zároveň byli zadáním nuceni fotit jinak,“ připomíná Naďa Dvořáková.

Rámeček slouží k zaměření na detail nebo větší celek (fokus). Žáci se domlouvají ve skupině, které místo zachytí a proč – co chtějí sdělit.

V závěrečné desetiminutové reflexi mluví o svých zkušenostech s takto zacíleným focením, sdílejí své dojmy z památky. Zamýšlejí se nad otázkami:

Jaké byste navrhli využití kláštera?

Co klášter potřebuje, k čemu by mohl sloužit?

Z pohledu Nadi si žáci především užili *„... střídání rolí, velmi aktivní práci ve skupinách, společné vyhledávání zajímavých míst k vyfocení“*.

Z fotografií žáků vznikly plakáty velikosti A3, které škola na podzim 2023 vystavila v Pellyho domech na programu v rámci Mezinárodního dne seniorů. Na rodičovské schůzce se s nimi seznámili rodiče, sloužily k výzdobě při oslavách

INOVACE A INSPIRACE

výročí založení města Police nad Metují. „Domnívám se, že možnost v praxi výsledky učení žáků skutečně nějak smysluplně využít je významnou motivací pro jejich další aktivní a pečlivou práci – určitě větší než například známky,“ připomíná paní učitelka Dvořáková návaznosti.

Metodické poznámky

- Vyprávění o baroku – první vypravěč nastolí žánr. Je možné upřesnit již v zadání. Pokud žáci nemají zkušenost, pak může učitel modelovat první větu na první slovo. Je možné se vyměnit v „akváriu“, tj. posluchači – vypravěči.
- Povzbudit žáky k fotografickému zachycení reálného stavu památky (např. oprýskané zdi).

- Dohodnout počet fotografií za skupinu, např. žáci za skupinu zašlou učiteli šest fotografií – musí se shodnout, které fotografie je mají reprezentovat.
- Ve škole jsme později fotografie promítli, skupina je mohla okomentovat. Fotografie jsme vytiskli a vystavili ve třídě.
- V reflexi žáci navrhovali klášter opravit zvenčí, zevnitř, vytápět prostory. Někteří se naopak přikláněli k zachování stávajícího stavu jako „mementa“. Využití viděli v pořádání trhů, zpřístupnění objektu kláštera veřejnosti, a hlavně rajských zahrad, v únikové hře, ve vytvoření herního kvízu pod hlavičkou města – hledej detail. Díky debatě si však také uvědomili náročnost „oživení“ takto velkých objektů.

Eva Bělinová, projektová manažerka Nová škola, o. p. s.

Proč učit venku už na jaře?

JUSTINA DANIŠOVÁ

Láká vás zlepšit svou výuku a zároveň se trochu zrelaxovat? Váháte, zda vyrazet ven už na jaře? Je tam vůbec co s dětmi dělat? Co zkusit odhalit záhadu brzkých jarních květů? Víte, proč kvetou tak časně?

Cítíte už vůni jara ve vzduchu? Máte chuť se po práci jít projít, vyčistit si hlavu, odpočinout si v přírodě? A co si jarní přírodu vychutnat i se svou třídou?

Pokud vás to láká ven, tak jaro je ideální příležitost vyrazit učit venku. Proč? Nejen příroda se probouzí po zimním období klidu. Můžeme tu vidět ty nejrychlejší změny v tvarech, barvách, pupenech. Je tu i záplava léčivých zvuků v popředí s ptačími koncerty. Navíc jste si určitě všimli, že s jarní vůní ve vzduchu ožívají i děti ve třídě. Jsou trochu víc jak „na drátkách“, je z nich cítit nová energie, dlouhé sezení v lavicích je tolik neláká.

A právě v tento okamžik se otevírá ta nejlepší interaktivní učebna pod širým nebem. Učebna, kterou má kolem sebe každá škola. Stačí otevřít dveře a vyrazit. A proč hned na jaře? Není moc zima? Je tam vůbec co vidět?

To jsou skvělé otázky a odpovědi na ně získáte, když vyrazíte ven. V brzkém jaru můžeme nejlépe sledovat mnoho rozdílů, změny, cykličnost a rytmy přírody. Není třeba hned v úvodu vyrazet na dlouhé výpravy, na to je jarní počasí občas hodně